

les ateliers

maîtrise d'œuvre urbaine

Uluslararası Planlama ve Kentsel Tasarım
Çalıştayı - Diyarbakır, Türkiye (9 - 22 Ekim 2011)

BEN U SEN (DİYARBAKIR)

21 uzman meslek adamının seçimi için adaylık çağrısı

KENDİLİĞİNDEN GELİŞMİŞ BİR MAHALLENİN YENİLENME POTANSİYELLERİ

Günümüzde önemli bir kentsel büyümeyle karşı karşıya bulunan, Güneydoğu Anadolu'nun en önemli şehirlerinden Diyarbakır'ın kemikleşmiş gecekondu mahallesi Ben U Sen için, hayat şartlarının iyileştirilmesini ve mahallenin çevresi ile fiziksel ve sembolik olarak bütünleşmesini sağlayacak ve mahalle sakinlerini yerel otoritelerle bir araya getirecek yenilikçi bir gelişim süreci üzerine düşünmek...

Giriş

Türkiye kentleri bugün, demografik büyüme, ekonomik kalkınma ve yaşam standartlarındaki yükselmeye bağlı olarak önemli dönüşümlere sahne olmaktadır. Bu kentsel gelişimde özel girişimlerin yanı sıra Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) de önemli rolü bulunmaktadır. Bu kapsam içerisinde Türkiye'de gecekondulu mahallelerine genellikle, gecekondulu alanının toptan yıkımını takiben gecekondulu nüfusunun kent çeperlerindeki 5-15 katlı binalara taşınmasından oluşan oldukça köktenci bir biçimde müdahale edilmektedir.

Güney Doğu Anadolu'nun en önemli kentlerinden olan ve bugün yaklaşık 1 milyon nüfusu barındıran Diyarbakır şehri, TOKİ'nin de desteğiyle gecekondulu sorununun üstesinden gelmeyi planlamaktadır. Bu doğrultuda, gecekondulu dokusunun kendine özgü niteliklerinin değerinin ve göç etmiş nüfus grubunun hayat biçiminin gereksinimlerine cevap verebilirliğinin farkında olan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır'ın en eski ve bugün 20.000'lik nüfusuyla kentin en önemli gecekondulu alanlarından biri olan Ben U Sen mahallesinde gerçekleştirilmek üzere bir pilot proje hazırlamayı planlamaktadır. Ben U Sen mahallesi, kent çeperinde, tarihi kent merkezini çevreleyen surların eteğinde, Dicle Vadisi'nin verimli bahçelerine yukardan bakan bir alanda bulunmaktadır. Gerçekleştirilecek müdahalenin yenilikçi niteliği, gecekondulu nüfusunun mümkün olan en büyük kısmını yerinde barındırmak üzerine kuruludur ve bu yolla gecekondulu müdahalesinde Türkiye'de yenilikçi bir yaklaşım geliştirilmesi planlanmaktadır.

Bu yenilikçi yaklaşım arayışı, Ben U Sen mahallesini bünyesinde bulunduran Yenişehir Belediyesi tarafından paylaşılmakta, Diyarbakır kentinin yaklaşık 30 yıldır işbirliği içinde olduğu Rennes Belediyesi tarafından teşvik edilmekte ve Fransa Kalkınma Bankası tarafından da desteklenmektedir. Bu ortaklar *Les Ateliers Internationaux de Maitrise d'œuvre Urbaine (Cergy-Pontoise)*'den, yerel yetkili ve uzmanları, uluslararası meslek adamlarıyla bir araya getirerek Ben U Sen mahallesinde uygulanabilecek gelişim senaryoları üzerinde düşünmeye ve nüfusu yerinde muhafaza eden bir gelişim modeli geliştirmeye teşvik eden bir kentsel tasarım atölyesi düzenlemesini istemiştir. TOKİ'nin bu sürece dahil edilmesi, çalıştay kapsamında geliştirilmesi planlanan yenilikçi öneri ve uygulamaların, Türkiye'deki konut üretim sürecinde de kullanılabilmesi açısından tüm çalıştay ortakları tarafından kuvvetle arzu edilmektedir.

Les Ateliers hakkında

Kar amacı gütmeyen ve 1982 yılında, Cergy-Pontoise yeni şehrinin plancıları tarafından kurulan Les Ateliers, bugün bünyesinde uluslararası meslek adamlarını, üniversiteleri ve kent planlama alanında karar verici aktör ve birimleri bulundurmaktadır. Planlama ve kentsel tasarım üzerinde odaklanan kuruluş bir yaratıcılık ve tartışma ortamı olarak gördüğü uluslararası çalıştaylar düzenlemektedir. Fransa ve diğer ülkelerde yapılan bu çalıştaylar, kent ve belediye sorunlarına uluslararası bir bakış getirmekte, çok disiplinli tartışma ortamı sayesinde yenilikçi öneriler sunmakta ve farklı projeler geliştirmektedir. Farklı disiplin ve kültürleri bir araya getiren bu çalıştaylar aynı zamanda önemli bir tartışma ve öğrenme sürecini de beraberinde getirmektedir.

Les Ateliers her sene öğrenci ve genç meslek adamları için, Irkutsk (Rusya), Porto-Novo (Benin) ve Cergy-Pontoise'da (Fransa) gerçekleştirmek üzere, yerel ve bölgesel planlama odaklı üç çalıştay düzenlemektedir. Aynı şekilde, yerel kurum ve ortaklarının çağrısı üzerine, uzmanların katılımına açık çalıştayları da Fransa, Asya, Akdeniz, Batı Afrika ve Güney Amerika kentlerinde düzenlenmektedir.

Tanıtım

Bu belge, çalıştay konusunu tanıtmaya yöneliktir. Çalıştay ortakları ve, uzman meslek adamlarının adaylık sürecini başlatmak üzere Les Ateliers uluslararası ağı içerisinde dağıtılmıştır.

Yazarlar : Marc Errera, Marie-Marie Pénicaud (Çalıştay yürütücüleri)

Belgenin hazırlanmasında :

- Rennes Belediyesi'ne ait yöntemsel ve analiz raporları,
- Yann Barnet'in "Gecekondu ve mimarlar" konulu tezinden ve

Mart 2011'de Diyarbakır'da gerçekleştirilen hazırlık aşamasındaki toplantılardan çıkarılan sonuçlardan yararlanılmıştır.

Osman Baydemir, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı
Selim Kurbanoglu, Yenişehir Belediye Başkanı
Hafize Ipek, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcısı
Eşref Güler, Halkla İlişkilerden Sorumlu Başkan Danışmanı
Abdullah Sevinç, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Mustafa Yıldız, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı
Murat Alökmen, İmar ve Şehircilik Daire Başkanı
Bülent Uçan, Fen İşleri Daire Başkanı
Samet Uçaman, Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı
Muazzez Onuk Özder, Sosyal Hizmetler Daire Başkanı
Serdar Yılmaz, Sosyal Hizmetler
Diyar Oğuzsoy, Sosyal Hizmetler
Pervin Yetiz, Sosyal Hizmetler
Aylin Kızıl, Sosyal Hizmetler
Hüsamettin Bahçe, Sosyal Hizmetler
Lezgin Çeşme, Dicle Fırat Kültür Merkezi
Şerif Baltaş, Kalkınma Merkezi
Tahir Dadak, Kalkınma Merkezi
Deniz Kırış, Çevre Koruma Dairesi
Vahap Karakaya, Şehir Plancıları Odası
Zeki Tapancı, Mimarlar Odası
Demet Aykal, Mimarlar Odası
Harun Yalçınkaya, Mühendisler Odası Genel Sekreteri
Şerif Camcı, Yoksullukla Mücadele Derneği (SARMAŞIK)
Zeki Atay, Yerel Gündem 21 Kent Konseyi temsilcisi
Veysi Çoban, Yerel Gündem 21 Çevre ve Sağlık Komitesi
Cemal Doğru Yerel Gündem 21 Yönetim Kurulu
Murat Eminoğlu, İmar ve Şehircilik Dairesi
Özlem Ince, İmar ve Şehircilik Dairesi
Selvi Çolak, İmar ve Şehircilik Dairesi
Elif Kara, Yenişehir Belediyesi Planlama Dairesi
Yasemin Noyan, Yenişehir Belediyesi Planlama Dairesi
Baki Karadeniz, Yenişehir Belediyesi BDP Eş Başkanı
Aysel Yılmaz, Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Türkan Kejanlı, Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Metin Özçelik, Kültür ve Turizme Bakanlığı, Turist Rehberi
ve
Olivier Schoentjes, Rennes Belediyesi Planlama Müdürü
Sophie Bataille, Rennes Belediyesi, mimar

Son okuma ve yorumlar, Les Ateliers Bilimsel Komite üyelerinin öneri ve yorumları ile Nicolas Détrie, Olivier Schoentjes, Sophie Bataille, Marie Guyard tarafından gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraflar : Marc Errera, Marie-Marie Pénicaud, Nicolas Détrie

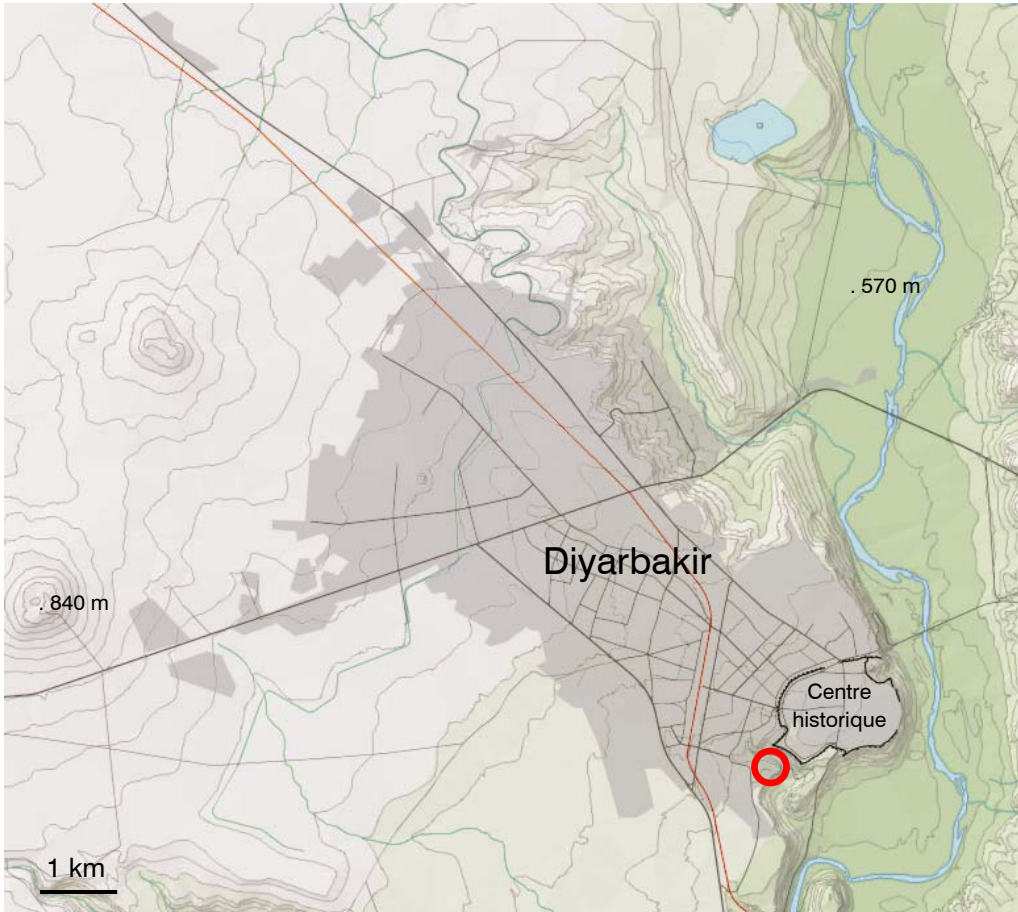
Bu dökümanın Fransızca, İngilizce ve Türkçe versiyonları www.ateliers.org adresinden elde edilebilir.

Yazım tarihi : 13 Mayıs 2011

Genel Bağlam

Diyarbakir, Suriye ve Irak tarafından çevrelenen Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde aynı isimli ilin merkezidir.

Dicle Vadisi'ne bakan dağlık burun üzerine kurulu tarihi sur-içi kent, zaman içerisinde kuzey-batı koridoru üzerinde hızlı bir kenteleşmeye sahne olmuştur.

Surlara sırtını dayamış Ben U Sen mahallesi, kentin ve tarım arazilerinin çeperinde bulunmaktadır.

1– Çalıştay yürütücülerinden önsöz

Evrensel kapsamdan.....

Bidonvilles, slums, katchi abadi, bustee, camapentos, kampong, gecekondu, favelas, townships, barrios, ranchos, colonias proletarias, villas miserias, ciudades perdidas... Dünyanın hemen her yerinde, çoğunlukla kırsal alandan göç ile gelen yeni nüfusu barındırmak üzere plan dışı oluşmuş mahallelere rastlanmaktadır. Yukardaki tüm tabirler, eğretilik, yoksulluk ve dışlama gibi kavramları da içinde barındırmaktadır. Yasadışı konut gelişimi sorunsalı, farklı biçimlerde ele alınabilecek karmaşık bir olgudur. Bu tip mahalleler, çözüm bekleyen ve çoğunlukla da ortadan kaldırılmak istenen sorun alanları olarak görülmektedir. Bu mahalleler aynı zamanda, uluslararası hükümetlerin ve kent yetkililerin, kırdan kente akışı durduramadığı ve kırdan göç eden nüfusun kente ayak uydurma sorunsalına cevap üretmediği dünyamızın demografik ve ekonomik hareketliliğine karşı üretilmiş doğal çözümlerdir.

Kırsal hayata dair sahip oldukları bilgi ve tecrübeyi kente taşıyan yeni nüfus çoğunlukla kentlerin gözden uzak bölgelerinde, bazen de kent merkezinde bir araya gelmekte ve kendilerini kısıtlı hareket (*mobillite*) imkanı içerisinde bulmaktadır. Konut inşasındaki bu yasadışılık durumu kanun, güvenlik ve sağlık gibi konular karşısında tedirginlik ve güvensizlik yaratmaktadır. Eski mahalle sakinleri, sarsılmış ve yoksul bir şekilde gelmiş bu yeni nüfusu çoğunlukla reddetmektedir. Bazı durumlarda gözlenmiştir ki, bu mahalleler, yasal kentten gözle görülür bir şekilde “farklılaşmalarına” rağmen, zaman içerisinde kendi kendilerini sağlamlaştırmakta ve giderek artan bir yoğunluk artışına sahne olmaktadır. Mahalle nüfusu da zamanla yerel bir ekonomi geliştirmekte ve ürettiği işgücü ve tüketim talebi ile birlikte kentsel ekonominin bir parçası haline gelmektedir. Kentle sistematik bir ilişki içerisinde işleyen bu mahalleler dolayısıyla, çevresini etkilemeksizin müdahale edilebilecek dışsal bir obje olarak ele alınamayacaktır.

Bu sorun karşısında tek bir gerçeklik yoktur. Kendiliğinden gelişmiş her konut alanının, gelişme biçimi, boyutları, örgütlenmesi, tarihselliği, bioklimatik ve sosyo kültürel faktörlerle ilişkili morfolojisi ve, yoksulluk ve sağlıksızlık düzeyi gibi tarihi ve kendine özgü nitelikleri vardır. Ancak her türlü farklılıklara rağmen, bu tip mahallelerle mücadele konusu evrenseldir ve Birleşmiş Milletler tarafından da bu şekilde sunulmaktadır. UN-Habitat tarafından Mart 2011’de Rio de Janeiro’da gerçekleştirilen son Dünya Kent Forumu’nda kentli hakları, kentsel bölünmenin azaltılması, konut erişiminde eşitlik/adalet, kültürel ve kimliksel çeşitliliğin korunması, yönetim ve katılım, sürdürülebilir ve kapsayan bir kentleşme gibi başlıklar ön plana çıkarılmıştır.

.....Ayrıntılı çözümlere

Konunun evrenselleği, çalıştay süresince üretilecek tartışma ve çözüm önerilerinin diğer Türkiye kentlerinde ve farklı ülkelerde bir yankı uyandıracığını düşündürmekle beraber, özellikle Ben U Sen mahallesi gerçekliği üzerine eğilerek mahallenin kendine özgü tarihi, topografik, ekonomik ve sosyal yapısını göz önünde bulunduran çözümler üretilmesini hedeflemektedir.

Ben U Sen mahallesinin en önemli özelliklerinden birisi tarihi kent merkezinin hemen bitişiğinde yer almasıdır. Farklı kullanımlara ve sosyalleşmelere izin veren bir kamusal alan çeşitliliğini barındıran Ben U Sen’i kentsel, sosyal, ve hatta mimari olarak niteliksiz olarak adlandırılmak doğru olmayacaktır. Öyle ki Ben U Sen’de gözlemlenen çeşitli kentsel nitelikler, kent çeperinde bulunan yeni mahallelerin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda umut vadeden bir durum olarak ele alınabilmektedir. Mimarsız ve plancısız gelişmiş bu mahallenin, kentsel planlama disiplininin altı çizilen önemli niteliklere sahip olduğunu iddia edebiliriz.

40 yıllık bir zaman dilimi içerisinde, mimarisi oldukça pekişmiş/sağlamlaşmış olan bu mahalle derme çatma bir konut stoğu olarak ele alınamayacaktır. Ben U Sen mahalle nüfusunun sahip olduğu temel güvensizlik, bu grubun içinde bulunduğu düşük hayat koşullarından kaynaklanmaktadır. İkamet etmeye dair yasal güvence eksikliği de nüfusun güvensizliğinin temel nedenlerinden birisidir ve mahallelinin konutlarına yatırım yapmasını engelleyen bir faktör haline gelmiştir. Bu durum da, açıkça görüldüğü üzere, hayat şartlarının kötü işlenmesine yol açmaktadır. Mahalleye şöyle ya da böyle ayak uydurmuş kırsal yaşam biçimi, mahalle sakinlerinin en önemli yaşam kaynaklarından şüphesiz birisidir. Ancak nüfusun sahip olduğu kırsal yaşam bilgi ve tecrübesi, günlük hayatın koşul ve gereksinimleri içerisinde zamanla kaybolmaya yüz tutmuştur.

Böyle bir nüfusu yerinden etmek, uzun vadede yıkımın ve yerine yeniden inşanın getireceği faydadan daha fazlasını getirme potansiyeli olan mevcut bir dokuyu, bir ağı, bir dayanışma sistemini bozmak anlamına gelmektedir. Kısa vadede en karlı gibi gözükse de bu çözüm uzun vadede sorunun çözümüne fayda sağlamayacaktır. Mevcut nüfusun kent çeperine taşınmasının getireceği ağır sonuçlara karşılık, yerinde gerçekleştirilecek çözümler bizim için daha değerli ve önemlidir - bu çözümler, tabii ki, farklı biçimlerde gerçekleştirilebilecektir.

Gecekondu bölgelerinin sahip olduğu kentsel nitelikler ile yeni mahalleler arasındaki ikilem iki soruyu beraberinde getirmektedir: birincisi, temel soru olan **“Ben U Sen mahalle sakinlerinin kentli hakları”**, ikincisi ise **“Diyarbakır’ın yeni mahallelerinde nasıl bir kentsellik”** düşünüleceği üzerinedir. İlk soruya verilecek cevap, hem gecekondu alanlarının kentsel yenilenmesinde yeni uygulama biçimleri önermeye yarayacak hem de ikinci soruya günümüzde verilen cevaplar açısından yeni yaklaşımların nasıl farklılaşacağına ışık tutacaktır. Bu anlamda soru iki taraflıdır.

Kent surları üzerinden Ben U Sen mahallesinin kuzey doğusuna bakış.

2. Kendiliğinden gelişmiş mahalleler üzerine

Dünyadaki hızlı kentleşme yüzyılımızın en önemli özelliklerinden biridir. Kentsel nüfus her gün yaklaşık 180.000'lik bir değer ile artmaktadır. Gelecekteki 50 yıl içerisinde dünya nüfusunun üçte ikisinin kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Bu kapsamda, evrensel öncelik, kentsel nüfus artışıyla beraber oluşması muhtemel kentsel yoksulluğun önüne geçmektir.

“Kapsayan” şehirleşme. Şehirler bir çekim noktasıdır, ancak çağımızda, kapsayan/içine alan şehirlerden bahsetmek çok da mümkün değildir. Yoksulluk, mal ve temel ihtiyaçlardan mahrumiyet anlamına gelmekle beraber, dışlanma ve birey ve grupların içinde buldukları durumun tüm özelliklerini içeren ve sosyal sistemden reddedilmesiyle kendini gösteren toplumsal süreçlere de işaret etmektedir.

Dengeli şehirleşme. Kürselleşme etkisi altında, şehirler günümüzde sosyal, ekonomik, ve mekansal bir parçalanma eğilimi içerisindedir: merkezci ve organik şehir, keskin mekansal/alansal süreçlerle beraber parçalanmış biçimlerin doğmasına neden olmuştur. Dengeli bir kentsel büyüme, etkin ve sürdürülebilir bir kalkınma için olmazsa olmaz koşul olarak ele alınmaktadır. Kentsel parçalanma, toplumsal parçalanmayı da beraberinde getirmektedir. Sürdürülebilir kentsel gelişim kavramı, bu doğrultuda, çağdaş kültür, tarihi miras, kimlik, çeşitlilik ve aidiyet gibi unsurları da beraberinde getirmektedir. Bu elemanlar kentin ruhunu oluşturmakta ve kente anlam vermektedirler.

Farklı bölge ve zamanlarda inşa edilmiş yasadışı konut alanları arasında gözlenebilecek farklılıkların yanı sıra, bu mahallelerin ortak özelliklerini de kısaca aşağıdaki başlıklar altında özetleyebiliriz.

Yasadışı/Şehir-dışı. Kendiliğinden gelişmiş bir konut alanını tanımlayan en önemli özellik yasal olmayan durumdur. Yapıların ve/veya toprak mülkiyetinin yasal olmayan durumu. Burası, gerçek statüsü reddedilerek “tanımsız” (*non-place*) bir alan olarak “yaşanan” bir yerdir. İçinde yaşayanlar için, çıkarılma riski, mahallenin güvensizliğini sürekli arttıracak şekilde büyüyen bir korkudur.

Yoksulluk ve yaşam mücadelesi. Yoksulluk kendiliğinden gelişmiş konut alanlarının arka planını oluşturmaktadır. Yaşayan nüfus geçim kaynaklarını, enformel ekonomi, ağır işçilik (inşaat, tarım işleri vb) ve enformel küçük hizmetlerden (ayakabı boyacılığı, işporta vb) sağlamaktadır.

Kentsel donatı eksikliği. Kendiliğinden gelişmiş alanları diğerlerinden ayıran bir diğer özellik, refah bir mahalle olmalarının önünü tıkayan kentsel donatı eksikliği veya yetersizliğidir. Kanalizasyon, su, elektrik, çöp toplama, sağlık tesisleri, güvenlik hizmeti gibi donatılar çoğunlukla mevcut değildir.

Mekansal yoğunluk ve sıkışıklık. Ortalama parsel ve aile büyüklüğüne, oldukça hızlı olan doğal büyüme faktörü eklendiğinde oldukça yoğun ve sıkışık bir doku ortaya çıkmaktadır. Çoğu gecekond alanlarında, kişi başına 10 m² düşmektedir. Bu sıkışıklık, çeşitli sosyal ve ailesel davranışları beraberinde getirmektedir.

Güvensizlik ve enformel ekonomi. Çoğu yasadışı konut bölgesi, herhangi bir polis denetimine tabi tutulmamaktadır ve bu alanlar çoğunlukla farklı suç biçimleriyle özdeşleştirilmektedir. Bu durum, gecekondu bölgelerinin yıkımı için önemli bir neden teşkil etmektedir. Bu alanların, içerdiği nüfusun geçimini sağlamak üzere farklı biçimlerde enformel faaliyete katıldığı söylenebilecektir. Dinamik enformel faaliyetlerden daha üretken biçimlerde faydalanabilme potansiyeline rağmen varolan güvensiz imajlarından dolayı gecekond alanları dışsallaştırılmaktadır.

Bir mücadele ürünü olarak ev. Aile evi, kendiliğinden gelişmiş mahalleleri oluşturan temel birimdir. “Yasal” kenttekinin aksine bu konut, ticari bir ürün olmanın ötesinde, gerçek bir mücadelenin ürünüdür. Bu konut, içinde yaşayanların alın teriyle ve çoğunlukla sadece onlara yarar getirecek şekilde inşa edilmiştir. Ev, kent tarafından dayatılmış bir yaşam biçimine karşı koyuş ve kimliğini muhafaza etmek için bir mücadele olarak var olmaktadır.

Sınırlar ve ayrıklık. Kenti, kendiliğinden gelişmiş konut alanlarından ayıran sınırlar çoğunlukla otoyol, demiryolu, nehir, kent duvarları gibi fiziksel engellerdir ve kenstel ağ, altyapı ve ulaşım gibi sistemlerde kesintiyi de beraberinde getirmektedir. Kendiliğinden gelişmiş konut alanlarının, kentten farklılaşan dili nedeniyle kent ile arasında psikolojik olarak da büyük bir mesafe girmektedir. Buna rağmen gecekondu görmezden gelinemeyecek kentsel nitelikleri de bünyesinde barındırmaktadır.

Örgütlü bir mekan olarak kendiliğinden gelişmiş alanlar. Ev, mekanı oluşturan temel modüldür. Dolayısıyla parsellerin boyutu da mahalle morfolojisini belirleyen temel etkenlerden biri olmaktadır. Parseller çoğunlukla büyük olmamakla birlikte, genellikle 50-150 m² arasında değişmektedir. Dolaşım alanları minimumdur ve çoğunlukla yaya ağırlıklı olan ara yollar aşağıdaki şemaya göre oluşmuş bir hiyerarşi içerisinde:

- Az sayıda ve göreceli olarak daha geniş ana yollar. Bu yollar kamusal alanlara hizmet etmektedir. İç mekanlardan çoğunlukla bir çıkıntı/köşe vasıtasıyla ayrılması sayesinde belli bir derece mahremiyet sağlanmıştır.
- Yarı-kamusal mekanlar olarak dar, ara sokaklar
- Özel avlulara açılan yarı-kamusal nitelikli çıkmaz sokaklar ağı. Bazı mahallelerde, etrafında yaşayan insanlar tarafından ortak alan olarak kullanılmak üzere bir giriş kapısı bulundurmaktadırlar.

Sosyal bir mekan olarak kendiliğinden gelişmiş alanlar. Gecekondu alanları çoğunlukla, aynı bölgeden gelen insanların toplandığı yerlerdir. Bu tip konut alanlarında insanların daha çok kökenlerine göre bir araya geldikleri görülmektedir. Bu durum, köklerinden koparılmış ve yabancı ve dostane olmayan bir bölgede yaşayan bu gruplar için kuvvetli bir dayanışma oluşmaktadır. Bugün, bu dayanışma, nüfusun yoksullukla mücadelesinde önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Kuvvetli sosyal ilişkiler ve yardımlaşma olmaksızın, bu grupların ayakta kalabileceğini düşünmek zordur.

Ben U Sen'de merdivenli bir "vadi" sokak

Dinamik mekanlar olarak kendiliğinden gelişmiş alanlar.

Gecekondu bölgeleri çoğunlukla, ev(baraka) ve sokağın çalışma ve sosyal etkileşim mekanı olarak şekillendiği alanlardır. Büyük kısmı gayriresmi olmakla birlikte bu ekonomik faaliyetler, gecekondu nüfusu ve kent bütünü için inkar edilemez kaynaklar sağlamaktadır. Kendiliğinden gelişmiş mahalleler, oldukça hareketli ve dinamik bir gelişim süreci içerisinde oldukları ve esnek faaliyetlere sahne olmaktadır. Dolayısıyla, hem adapte olabilen hem de eğitilebilir olan "yaşayan" yapılar olarak algılanabilirler. Nüfusu oldukça örgütlü ve motive olduğu için, çeşitli birlik ve dernekler kurarak bir araya gelebilmekte ve mahalleyi, bir kenti yönetir gibi yönetebilmektedirler.

Kültürel bir mekan olarak kendiliğinden gelişmiş alanlar.

Gecekondu alanları çoğunlukla kırsal kökenli bir nüfus tarafından oluşturulmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki şehirlerin kültürlerinin küreselleşmeye baş ettiği ve batılılaştığı görülmekle beraber, kendiliğinden gelişen mahallelerde ülkenin özgün kültürünün ve kendine özgü olduğu korunduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla bir alt-kültür ya da bir karşı-kültür olarak nitelendirilemeyecek; ifade biçimleri, referansları, değerleri açısından bir yoksulluk kültürü olarak ele alınabilen (müzik, tiyatro vb) bir gecekondu kültürünün doğuşuna tanıklık etmekteyiz. Bu kültür aynı zamanda, önemli bir içsel arsa baskısı içerisinde bulunan bu mahalleler için, kendi kapitalist kurallarıyla geliştirdikleri bir başa çıkma ve yardımlaşma yöntemini de içermektedir.

3- İnşaattaki büyük patlama

Çalıştay, yeni yapı inşa edilmeksizin sürekli kendi içerisinde dönüşen/yenilenen eski bir gecekondu mahallesine odaklanmaktadır. Bu kapsamda, önemli bir kentsel büyüme ve, yoğun ve hızlı bir inşaat hareketliliğine sahne olan Türkiye ve Diyarbakır'ın genel bağlamının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bölümde, arazi/mülkiyet koşulları ve farklı konut sunum biçimlerine kısaca göz atılacaktır.

3.1. Arsa politikası

Devlet, iki farklı biçimde Türkiye'de toprak üzerinde hak sahibidir: doğrudan hazineye ait taşınmaz ve mallar ve "devletin hüküm ve tasarrufu" altında sınıflandırılan ve bakanlıklara, yönetsel birimlere ve vakıflara ait araziler. 2001 yılındaki verilere göre arazinin %65'i devlet denetimi altında bulunmaktadır.

Yeni konut bölgelerinin sunduğu çevre

Diyarbakır Büyükşehir genelindeki toprak statüsü de bu duruma uymaktadır. Arazinin çoğunluğu hazineye aittir, ve "devletin hüküm ve tasarrufu altında" niteliği taşımaktadır. Bu alanlar, 1930-1950 arasında gerçekleşen kentleşme faaliyetlerine imkan tanımış, aynı zamanda askeri garnizon, kuzeydeki askeri hastane ve havalimanının inşasına da imkan tanımıştır. Geri kalan alanlar ise, belirgin bir mantığa dayanmaksızın büyükşehir arazisinden tamamen farklı ve dağınık alanları içermektedir. Kentleşmiş alana, özellikle ikinci ve üçüncü kuşak gelişim bölgelerine baktığımızda, parsellerin çoğunluğunun tekil ya da hisseli özel mülkiyete ait olduğunu görmekteyiz.

1990'ların sonundaki ekonomik kriz, Türkiye'nin önemli dış borçlanmasına neden olmuştur, ve devlet bu dönemde arazilerini satmaya başlamıştır. Buna paralel olarak, yerel ortaklıklar ve özellikle büyükşehir belediyeleri, sosyal adalet kapsamı içerisinde, kentsel gelişimin bütüncül bir planlamasının ön koşulu olarak daha iyi bir arsa yönetimi gereksinimini öne koyarak kamu alanlarının denetiminin desantralizasyonundan yana olmuşlardır. 2003 ve 2004 desantralizasyon yasaları, devletin bu arazileri yerel güçlere satmasına imkan tanımış, ve bu arazilerin büyük çoğunluğu, ülkenin o tarihlerde belirlenen konut açığını gidermek üzere Toplu Konut İdaresi (TOKİ) yönetimine transfer edilmiştir.

Bugün Diyarbakır'da hazine arazilerinin denetim yetkisi TOKİ'de bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi, bu işlemlere ve dolayısıyla arazi yönetimine müdahale etmemektedir. TOKİ bugün müdahalelerini gerçekleştirmek üzere denetimi altında bulunan arazilerin bütünü kullanmamakta, bunun yerinde, elindeki arazileri daha pahalı bir fiyata geri satarak, arazi fiyatlarında enflasyon oluşmasına yol açmaktadır. Kent çeperinde imara açık alanlarda arazi fiyatı ortalama 18 €/ m² iken TOKİ satışlarını 20 - 40€/ m² arasında gerçekleştirmektedir.

3.2. Arazi statüsü ve imar durumu

Türkiye'deki arazinin tümü henüz kadastro kaydına geçirilmemiş, devlet hizmetlerince kayıt altına alınmamıştır. Üç temel toprak grubundan bahsedebiliriz. Birinci grup, en basit haliyle, kadastrolanmamış tarımsal arazidir. İkinci grup, kadastrolanmış ve imara açık olmayan alanlar, üçüncü grup ise kadastrolanmış ve imara açık, inşaat yapılabilir arsalardır.

Arazi bedeli, büyükşehir belediyesi gelişim planı ve ilçe belediyeleri tarafından hazırlanan arazi kullanım ve imar planları üzerinde belirtilen bu yasal sınıflandırmaya göre farklılaşmaktadır.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, nazım planında, 2025 yılına kadar konut ihtiyacını karşılayacağı düşünülen kent çeperinde 2670 hektarlık bir alanı imara açmıştır. Diğer alanlar ise TOKİ tarafından

değerlendirilmek üzere konut alanı olarak ayrılmıştır. Pek çokları için bu durum, spekülasyon oluşumunu engelleyemeyecektir. Bugün arsa spekülâtorleri için önemli bir strateji, gelecekteki büyüme yönünü belirlemek üzere imara açık alan dışından arsa satın alımı ve oldukça uygun fiyata satın alınan bu araziler üzerinde yasadışı konut inşasına izin verilmesiyle arazinin kiralanmasıyla gelecek bir ön rantı da garantilemektir. İlerleyen zamanlarda da, imara açık alan sınırını, bu alanlarda gelişmiş düzensiz alanları da içerecek şekilde genişletmesi için belediyeye baskı yapmaktadırlar.

3.3. Konut sunum mekanizmaları

Kuzey bölgenin gelecek gelişimine işaret eden bir bina

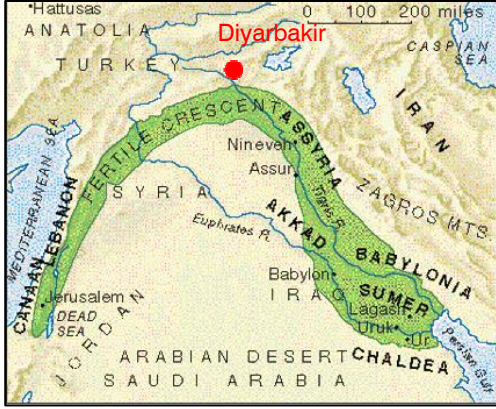
Yap-satçılık. İlk konut sağlama biçimi, inşaatı müteahhit aracılığıyla gerçekleştirmektir. Bu sistem, şehrin ilk genişlemesi zamanında uygulanmış olmakla beraber halen kent çeperinde uygulanmaya devam etmektedir. Müteahhit, genellikle, güven üzerine kurulu bir ilişki içerisinde parseli satın almakta, parsel mülkiyetini daha sonra, çok katlı yeni bina içerisinde geri dağıtmaktadır. Kat karşılığı olarak adlandırılan sistemde inşaat, ikinci sınıf işçilik sunan taşeronlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bina tamamlandığında

yeni mal sahipleri çoğunlukla daireleri satmakta, nadiren de kiralamaktadırlar. Yap-sat sisteminin farklı bir uygulaması, dairelerin, önceden ciddi bir sermayenin sağlanmasını ya da banka kredilerine başvurulmasını önlemek üzere inşa edildikçe satılmaları üzerine kuruludur.

İkinci konut sağlama yolu *konut kooperatifleri* vasıtasıyladır. Bu sistem, belli bir kooperatif bünyesinde bulunan ve konut mülkiyetine inşaat masraflarına ortaklık ederek katılmak isteyen kişileri bir araya getirmektedir. Çoğunlukla, bu kooperatifler, devlet tarafından uygun fiyata verilen araziler üzerine inşa edilmektedir. Bu sistem de kentin ilk gelişim alanlarında uygulanmıştır. Bugün çeperde, başlangıç amacını yitirmiş yapı kooperatifleri bulunmaktadır. Bu yapılar, bir duvar ya da benzeri bir sınırla ayrılan ve bir bekçi tarafından korunan, blok apartmanlardan oluşan mimari formları ile kolayca ayırt edilebilmektedirler. Bu yapılar içlerine kapalıdırlar ve çoğunlukla ticari ve hizmet birimlerini yapıların giriş katında bulundurmaktadırlar. Kooperatifler bugün, sadece kar amacı gütmeyen ve avantajlı bir araziden kar sağlamayı hedefleyen özel girişimciler tarafından gerçekleştirilmektedir.

TOKİ, Türkiye gibi Diyarbakır konut sektöründe de önemli bir aktör konumundadır. İlk büyük çaplı toplu konut alanını, 7 katlı birbirini tekrar eden bloklar inşası ile gerçekleştirmiştir. Arazi Ofisi'nin görev ve yetkileri 2004' ten bu yana TOKİ üzerindedir ve bu durum TOKİ'nin önem ve yetki alanını oldukça genişletmektedir. Diyarbakır kuzeyinde oluşturulmuş büyük arazi rezervleri yakın gelecekte benzer tipte yapılaşmalara sahne olacaktır.

4- Verimli toprak ve tarihi zenginlikleriyle siyasi merkezden uzak bir bölge: Güneydoğu Anadolu

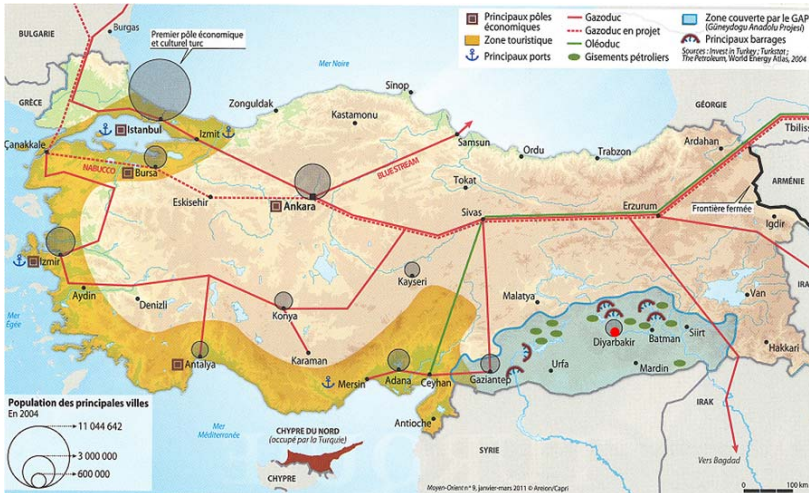
Dicle ve Fırat arasındaki Verimli Hilal

Türkiye bugün, kimi zaman Avrupa'nın kimi zamansa Asya'nın bir parçası olarak görülmektedir. Coğrafi konumu dolayısıyla, iki kıta üzerine yerleşmiş, Rusya- Akdeniz ve Balkanlar-Orta Doğu akslarının kesişiminde, antik ipek yolu üzerinde, ve bugün, stratejik önemdeki petrol boru hatları üzerinde kurulu konumu gereğiyle, Türkiye her zaman önemli bir ekonomik, kültürel ve dini bir değiş tokuş noktası olmuştur. Su problemine bağlı sıkıntılarda, hidrokarbür pazarında ve Orta Doğu üzerindeki siyasi olaylar bakımından, ön plandaki coğrafi-stratejik konumu gereğiyle doğu ve batı arasında önemli bir köprü görevi üstlenmiştir.

Kürt kültürünün baskın olduğu bölge
(Kaynak: Moyen-Orient dergisi, 2011)

Diyarbakir, Türkiye'nin güneydoğusu, Irak'ın kuzeydoğusu, İran'ın kuzeybatısı ve Suriye'nin kuzeydoğu ve kuzeybatısını kapsayan, Kürt kültürünün baskın olduğu bir bölgede bulunmaktadır. Bu dört ülke arasında Kürdistan bölgesini resmi olarak tanıyan iki ülke İran ve Irak'dır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik potansiyelleri
(Kaynak: Moyen-Orient dergisi, 2011)

Turistik çekim merkezlerinden ve sanayi kuruluşlarından uzak olan Diyarbakir önemli su ve petrol kaynaklarına sahiptir. Kent aynı zamanda, merkezi yönetim tarafından başlatılan, sulama ve elektrik ihtiyacını gidermek için Fırat ve Dicle'ye dökülen havzalar üzerinde barajlar kurulmasını hedefleyen GAP (Güney Doğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Projesi) sınırları içerisinde bulunmaktadır.

5- Diyarbakır: Kaleden büyük kente kentsel biraradalıklar

Diyarbakır, aynı isimli ilin merkezidir ve, Türkiye, Irak, Suriye ve İran ulusal sınırları arasında parçalanmış mitik Kürdistan'ın başkenti olarak görülmektedir. Dicle Nehri tarafından sulanan şehir, "medeniyetlerin beşiği" olarak adlandırılan Mezopotamya'nın merkezinde yer almaktadır. Tüm diğer Türkiye kentleri gibi, bölge, kuzey anadolu fayından kaynaklanan önemli bir sismik hareketlilik içinde bulunmaktadır. Bugün Diyarbakır, yeni yapılarda gözlemlenen homojen görüntüsü ve modernlik ve refah ile gecekondü bögesi ve tarih kent merkezi içerisinde gözlemlenen yoksulluk ve yoğunluk arasında ikili bir kentleşme arasında kalmıştır.

5.1. Sur-içi kentten...

Tarihi kent, 650 metre yüksekliğinde bazalt temel üzerinde, Dicle'ye kadar uzanan Karaca Dağları'nın geniş platosu üzerinde kurulmuştur. Bu bölgenin batı kısmı verimli Hevsel bahçelerini çevreleyen nehrin menderesinden oluşan vadinin 100 metre üzerinde bulunmaktadır. Diyarbakır'ın tarihi çekirdeği, günümüzde de 5,5km uzunluğu bulan surlar tarafından çevrelenen bir kaledir.

Organik bir şekilde kent surlarıyla ilişki içerisinde gelişmiş tarihi kentin planı, sur üzerindeki dört kapıyla açılan *cardo* ve *decumanus*

üzerinde gelişmiştir. Bu iki yol, kent merkezi dokusunu şekillendirirken kamusal yapıların ve konut adalarının oluşumunu da etkilemiştir. İkincil yol ağı ise düzensizdir ve yoğun ve karmaşık bir parsel sistemi oluşturmaktadır. Çoğunlukla eski temeller, yeni yapıların temeli için de kullanılmıştır ve bu durum eski kent dokusunun dikeyde yükselerek muhafaza edilmesine neden olmuştur. Dar sokaklar daha da daralarak muhafaza edilmiştir.

Surlar: Buluşma, dolaşım ve sınır belirleme çizgisi

Diyarbakır eski kent merkezinin tarihi ve mirası değeri, pek çok kamusal aktör tarafından önemli bir ekonomik kalkınma potansiyeli olarak tanınmakta iken tarihi kent bugün yoksul ve harap bir durumdadır. Önemli mimari değere sahip yapıların yanı sıra sıradan yapılar da yıkım tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Tarihi kent merkezinde kamusal alanların kullanımı

Bu kapsamda bir kentsel yenileme programının geliştirilmesi gereklidir. Belediye'nin hazırlamış olduğu koruma planı bu anlamda önemli olmakla beraber tek başına uygulandığı takdirde yeterli olmayacaktır. Bunun, bir finansman ve rehabilitasyon modeli ile birlikte ele alınması gerekmektedir. Büyükşehir Belediyesi, Valilik, Kültür Bakanlığı ve, tarihi merkezlerde kentsel yenileme projelerini de eline alan TOKİ işbirliği içerisinde kalenin güney batısına düşen Alipaşa mahallesinin kentsel yenilemesi, bu anlamda, etkili ve sürdürülebilir bir projenin gerçekleştirilmesi açısından önemli bir fırsat olabilirdi.

5.2....Hızlı kentleşmeye

Yeni mahalleler

Şehir, 1960'lardan itibaren tarihi kent duvarları sınırlarını aşmaya başlamıştır. Kentsel büyüme/gelişim, şehrin kuzey batısına doğru plato üzerinde, surların Dicle üzerinde kurduğu baskıyı sürdürmeye devam etmesine fırsat tanıyacak şekilde gerçekleşmiştir. Kent, ortogonal bir plan şeması üzerinde, sur-içi kentten çıkan yolların uzatılması ile elde edilmiş caddeler tarafından şekillenmiştir. İkincil yollar ise, yüksek katlı yapıların temelleneceği büyük yapı adalarını oluşturmuşlardır.

1984'ten bu yana kent, önemli bir kentsel büyümeye sahne olmuştur. Kentsel yapı büyük ölçüde muhafaza edilirken, mimari yapı üst sınıflara hitap eden kapalı yerleşke (*gated community*) adacıklarının da ara sıra yer aldığı hektarlar boyu uzanan 8-16 katlı yapı blokları halinde gelişmiştir.

Diyarbakır'ın kuzey batısındaki çeper mahalleler

Gecekondu - Yasadışı konut alanları

Tarihi kent merkezinde ve sur dışında yapılan planlama çalışmalarının dışında, yasal olmayan konut alanlarının inşası yoksul nüfus için kaçınılmaz olmuştur. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi içerisinde bugün "gecekondu" statüsünde 11 adet yerleşim bölgesi bulunmaktadır. Bu alanlar ilk bakışta mimari özellikleri bakımından değerlendirildiğinde, kırsal ve antik kent tipolojisi arasında, geleneksel mimariye benzeyen biçimler sergilemektedir.

İlk inşaatlarda, kale duvarlarından ve eski ev kalıntılarından toplanan, çoğunlukla bazalt malzemeler kullanılmıştır. Bu sistem daha sonra, kentsel formlar değişmeksizin, bir geri dönüşüm ekonomisi üzerinden kendi kendini geliştirmiştir.

Çatı üzerinde depolanan ısınmada kullanılacak çalı-çırpılar

İç avluların yaşam alanı olarak kullanılması

Mahallenin apartkondularla artan yoğunluğu

Apartkondü

İnşaatların 2001'den bu yana konut edinmek üzere çıkarılan çok uygun krediler sayesinde başlatılmış olmasına rağmen, yasal olmayan konut inşası düzensiz gelir grupları için halen en önemli sistemlerden birini teşkil etmektedir. Bu kendiliğinden gelişim çok katlı bina şeklinde de olabilmektedir. Bu koşullarda inşaat, yükselmeyi sağlamak üzere betonarme giriş üzerinde tuğla doldurmalarla dayanan basit bir tekniğe dayanmaktadır. Bağlar bölgesindeki, 8 katlı binalar ve apartkondü olarak adlandırılan, plan dışı ve ruhsatsız yapılar bu durumu açıkça göstermektedir. Bu tip durumlarda arazi, müteahhite ait olmaktadır.

Üniversite kampüsü

Üniversite kente karşıdan bakan bir tepe üzerinde kurulmuştur.. Dicle Vadisi'nin ilerisinde, kentin doğusundaki devlet arazisi üzerine kurulmuştur. Kampüs, arsanın yalnızca sınırlı bir kısmı kullanılarak, adacıklar halinde geliştirilmiştir. Boş alanlar üzerinde yaklaşık 10 seneden bu yana, yüksek gelir grubuna hitap eden konut gelişimi gözlenmektedir. Bu alanlar rektörlüğün inisiyatifi altında planlanmaktadır.

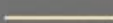

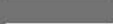

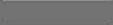

5.3. Kentsel nüfus ile sürgün nüfusun çakışan tarihi

Diyarbakır kent merkezi bugün yaklaşık, adrese dayalı sayıma göre elde edilmiş veriye göre 800.000 nüfusu, il bütünü ise yaklaşık 1.500.000 lık bir nüfusu barındırmaktadır. 1980'den itibaren net bir artış gözlenmiş ve metropol nüfusu son 50 yıl içerisinde yaklaşık dokuz kat artmıştır. 1984'ten bu yana oldukça karmaşık olan durum, ülkenin doğu ve batısındaki ekonomik bölünmeyi daha da arttırmıştır. Ülkenin doğusunda, hayvancılık üzerinde yoğunlaşan kırsal hayat, 1987'de olağanüstü hal uygulamasının başlatılması ve yaklaşık 3500 köyün boşaltılmasından sonra başlayan mevsimlik göçlerin yasaklanmasının ardından altüst olmuştur. Çözumsuz kalan köylü nüfus, ekonomik bir faaliyet bulmak amacıyla köylerini terk edip şehirlere göç etmek zorunluluğunda kalmıştır. Göçe zorlanmış nüfusu 378 000 olarak belirten resmi rakama, GAP projesi kapsamında inşa edilen büyük barajların suları altında kalan yerleşim bölgelerini terk etmek zorunda kalan nüfusu da eklemek gerekmektedir.

Buna rağmen göç oranı negatiftir: bunun açıklaması, Diyarbakır'a gelen kırsal nüfusun yanı sıra Türkiye'nin başka kentlerine göç etmiş olan kentsel bir grubun bulunuyor olmasındadır. Özellikle Diyarbakır kent merkezinden İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirler veya bazı Avrupa kentlerine gerçekleşen kentli göç önemli seviyededir. Güneydoğu'da kırsal nüfus yerleştikçe, Diyarbakır kent merkezi nüfus kaybetmiştir. Dolayısıyla, kırsal toplu göç, eski kentlilerin kenti terk etmesiyle dengelendiği için demografik patlamayı açıklamamaktadır. Bu durumda nüfus artışının kaynağında, bebek ölümlerindeki hızlı düşüşle beraber yükselen doğurganlık oranıyla açıklanabilecek doğal büyüme yer almaktadır. Tüm bu süreçler sonrasında, yerinden edilen kırsal nüfusun kentlere doluşmasının yanı sıra, kentli nüfusun da diğer büyük Türk kentlerine hücum etmesi, Diyarbakır kentinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Kentte önemli sosyal ve ekonomik yapısal değişiklikler olmuştur.

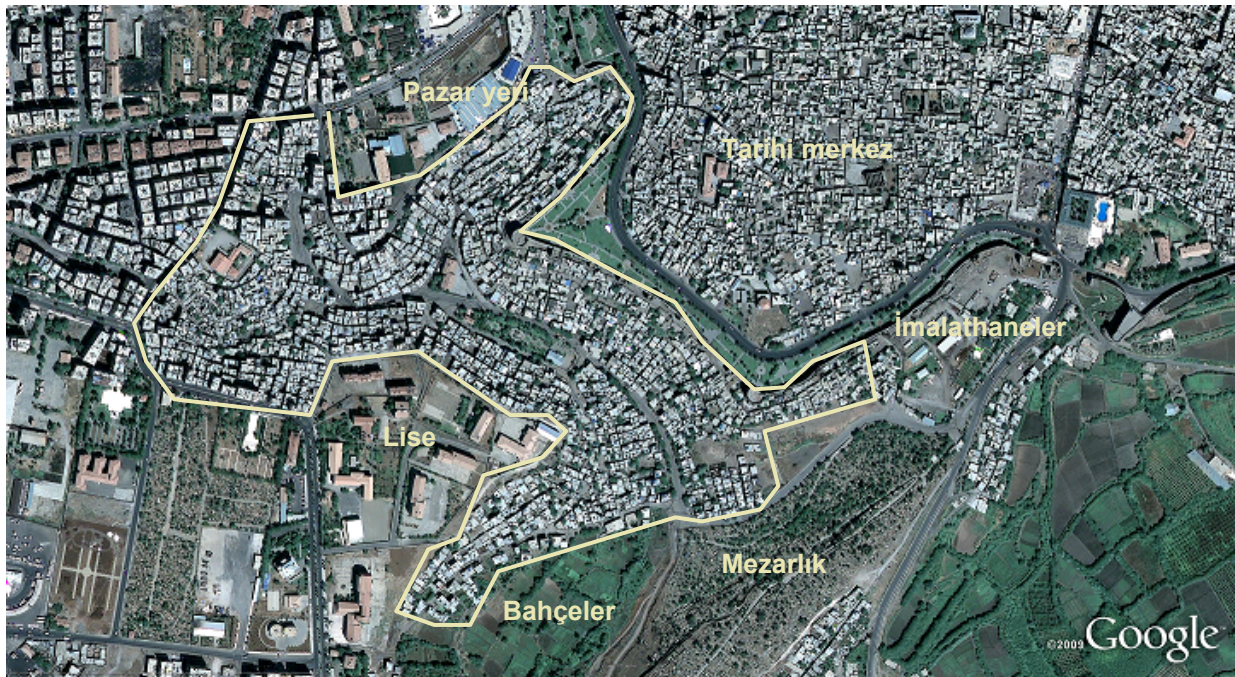
2010 tarihli uydu fotoğrafı

- Büyükşehir bünyesindeki eski köyler
- Havalimanı, üniversite ve askeri bölge
- Tarihi çekirdek
- Surlarla çevrili kent (Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorlukları)
- 1930-1960 arası kentsel gelişim
- 1960-1985 arası kentsel gelişim
- 1985-2005 arası kentsel gelişim

6- Kemikleşmiş bir gecekondu mahallesi: Ben U Sen

26 hektar, 2220 yapı, 4131 hane, yaklaşık 18.000 nüfus ile Ben U Sen.

Ben U Sen mahallesi yaklaşık 15 seneden bu yana ayakta. Yapılar, bir uyum ve bütünlüğü olmayan toplama malzemelerden inşa edilmekle beraber kimi binalar dört katı bulmaktadır ve mahalledeki yapı stoğu genel olarak kuvvetlenmiştir. Oldukça yüksek yoğunluktaki bu mahallede genel refah seviyesi oldukça düşüktür, konut büyüklükleri, ve sosyal donatı ve hizmet alanları yetersizdir. Bununla beraber okul ve bazı altyapı sistemleri mevcuttur. Bu kapsamda Ben U Sen'i basit bir "gecekondu" mahallesi olarak adlandırmak doğru olmayacaktır, her şeyden önce yasal olmayan bir konut bölgesidir. Ben U Sen işgali altındaki surlar ve ana yol arasında kalan bölge imar planında yeşil alan olarak gösterilmektedir.

2010 tarihli uydu fotoğrafı üzerinde Ben U Sen mahalle sınırları

Ben U Sen mahallesi sırtını, anıtsal ve tarihsel kimliğiyle tüm mahalleye baskınlık kuran kent surlarına dayamıştır. Kent duvarları, Diyarbakir kentinin tarihi ve turistik kimliği ve zenginliği açısından çok önemlidir. 20. yüzyıl başına kadar tüm kenti sarmalayan duvarlar, benzersiz vadi manzarası içerisinde yükselmektedir. Kayalıklar üzerinde yükselen kent surları, günümüzde de Dicle Vadisi'ne bakan kentin güneydoğu sınırını teşkil etmektedir. Surların diğer kısmında ise kent artık duvar sınırlarını aşmıştır. Ben U Sen' deki ilk yapılar, 1970'lerin sonunda inşa edilmiştir, bu da Ben U Sen'i Diyarbakir'in en eski gecekonu mahallesi yapmaktadır. Mahalle 1990'larda, kırdan gelen nüfusu barındırmak üzere yapılan inşaatlarla büyümüştür. Coğrafi konumu açısından komşu olduğu tarihi kent merkezinden surlarla ayrılmış olması ve topoğrafik pozisyonu bu mahalleyi "şehir-içinde" den çok "şehire karşı" bir duruma getirmektedir.

Mahalledeki yapı stoğunun bir kısmı taş duvar temelli tuğla, pişmiş toprak ve betondan yapılmış müstakil evlerden, bir kısmı da 3-4 katlı apartmanlardan oluşmaktadır. Mahalle, kuzey yönünde çatallanarak mahalleyi ikiye bölen bir ana yol etrafında gelişmiştir. Bu yol, mahallenin orta kısımlarında gölgelikli bir kamusal bahçeyi de içerecek şekilde genişlemektedir. Dar sokaklar ve merdivenler ağı, eğimli kısımlarda konumlanmış konutlara erişimi sağlamaktadır.

Yapıların büyük bir çoğunluğu, konforlu bir yaşam ve hijyen sağlamak için gerekli niteliklerden uzaktır. Bölgedeki deprem riskine rağmen uygunsuz bölgelerde inşa edilmiş yapılar ise olası doğal afetler karşısında önemli bir risk alanı oluşturmaktadır .

Mahalle, içme suyu ve kanalizasyon açısından kısmen hizmet almaktadır. Belediye çöp toplama hizmetleri düzenli olarak verilirken, çevredeki mahallelerden de elektrik sağlanmaktadır. Mahalle, ortak bir çamaşırhane, mahalle evi, kapasitesi yetersiz bir okul, bir lise ve cami gibi bazı donatılara da sahiptir. Kadınlarda okuma yazma oranı oldukça düşüktür. Ana dil Kürtçe'dir ve okula başlayan çocukların büyük kısmı Türkçe bilmemektedir.

Ben U Sen mahallesinin kentsel formları, büyük ölçüde yarı-kırsal bir hayat biçimine bağlı olarak gelişmiştir. Çoğunlukla gayriresmi olan geçinme yolları, mahalle halkına, çevre bahçelerde ve özellikle mahallenin güney kısmından Dicle Vadisi'nin çukurlarına kadar uzanan verimli Hevsel bahçelerinde gerçekleştirilmek üzere gelişmiş mutfak bahçeciliğidir. Bazı aileler, yılın belirli bir kısmında sezonluk işler için kuzeye gitmekteyken artan mekanizasyon ile bu aktivite kolu da zamanla azalmaya başlamıştır. Mahalle ekonomisi temelde kırsal bir bilgi ve deneyim üzerine kuruludur: hayvancılık, yasadışı hayvan kesimi ve et satışı temel ekonomik kaynaklar arasındadır. Pek çok mahalleli inşaat işçiliği gibi diğer ekonomik alanlara da yönelmek durumunda kalmıştır. Mahallede, kişi başı günlük geliri 1 doların altında olan 270 aile bulunmaktadır. Çalışmalar, Ben U Sen mahallesindeki yoksulluğun nesiller boyunca arttığını göstermektedir.

Mahallede ağaçlar, hem kamusal alanlarda hem de iç avlularda olmak üzere önemli bir yer tutmakta, ve serinletici gölge olanağı sağlamaktadır.

Oldukça ufak olan konutlar ortalama 6 kişilik aileleri barındırmaktadır. Avlu ve çatı/teras ise evde gerçekleştirilemeyen işlevlerin gerçekleştirilmesine olanak vermektedir. Ev önü basamakları/sahanlık ve sokak önemli bir sosyalleşme ve oyun alanıdır. Ortak fırınlar (tandır) mahalleyi karakterize eden önemli elemanlardır. Kadın ve çocuklar, ekmek pişirme sırasında fırın etrafında bir araya gelmektedirler. Mahalle dokusu, barındırdığı kentsellik ve hayata-tutumma çabası ile oldukça ilginç bir örnek sergilemektedir.

Diğer taraftan mahalle sakinleri, konutlarının geleceği hakkında en ufak bir güvence olmaksızın yaşamaktadırlar. Yapılar yasal değildir. Arazi belediyeye, hazineye veya özel kişilere aittir. Bazı araziler izinsiz olarak sahiplenilmiştir. Yapılar inşaat ruhsatı olmaksızın gerçekleştirilmiştir. Bazı yapılar el altından kiralanmıştır.

Böyle bir nüfusu kent çeperindeki yüksel katlı, özel kullanımlara uydurulabilir dış mekanlara sahip olmayan apartman dairelerine taşımak, önemli sosyal ve ekonomik etkileri beraberinde getirecektir. Bu, yeni bir yerinden edilmişlik hissi ve bireylerin Ben U Sen mahallesinde kısmen "uyarlanmış oldukları" kırsal hayat biçimlerinde yeni bir sarsıntı ve tutarsızlık yaratacak, temel geçim yollarının önünü, önemli bir şekilde tıkayacaktır.

Ben U Sen bugün, nazım ve imar planları üstünde yeşil ve rekreasyon alanı olarak belirtilmektedir. Belediye, plan ve plan raporları içerisinde bir revizyon gerçekleştirmeyi hedeflemekle birlikte kent surları boyunca yer alan belli genişlikteki bir bandın yıkımını öngörmekte ve böylelikle, kent surlarını en iyi şekilde değerlendirerek dünya mirası listesine girmesini sağlamak istemektedir.

Bugün Ben U Sen mahallesi pek çok açıdan rahatsızlık vermektedir. Bu rahatsızlığın bir nedeni yapılaşmadaki yasal olmayan arka planı, gayriresmi ekonomik kaynakları ve beraberinde getirdiği kırsal hayat biçimidir. Rahatsızlığın bir diğer nedeni ise kent duvarlarının bütünüyle algılanmasını engellemesidir. Aynı şekilde, kent merkezine yakınlığından dolayı önemli bir potansiyel değere sahip bir alan üzerine kurulmuş olması bir başka rahatsızlık sebebidir.

Önemli bir sosyalleşme mekanı olarak ekmek fırınları

Kadınların kamusal alandaki varlığı oldukça kuvvetli

Ben U Sen nüfusu tarım odaklı ekonomik faaliyetlere günümüzde de devam etmektedir.

Sobalarda kullanılmak üzere odun veya kurutulmuş tezek kullanılıyor

Evlerin zemin katları sıklıkla ahır olarak kullanılmaktadır. Bu alanlar bir gün garaj olarak da kullanılabilir mi?

Mahallenin merkezindeki Turgut Özal İlköğretim Okulu

Açık alanların geleceği ne olacak?

Çatıların farklı amaçlar için kullanımı

Surlar üstündeki iki antik kapı bugün, tarihi kent ve Ben U Sen arasında geçişi sağlamaktadır

Mahallenin ana caddesi

Eğimli arazi üstündeki konutlara erişimi sağlayan merdivenler

Surlardan Ben U Sen'e bakış

7-Ben U Sen, yeni bir kentsellik için ilham kaynağı

“20.yüzyıl kentlerinin temel paradoksu, eski kentlerin en önemli özelliklerinden biri olan “çeşitlilik içeren uyum ve birlik” yerine monoton bir heterojenlik üretmeleridir. Birlik ve çeşitlilik arasındaki bu pozitif ilişki makro peyzajdan detay işçiliğine kadar farklı ölçeklerde yer alabilmelidir.”

Pierre Calame, Charles Léopold Mayer Vakfı Başkanı (Le Progrès de l'Homme)

“Yapıların salt biraradaliği, Frankenstein’in varlığını bir insan yapmaya yetmediği gibi, tek başına bir şehir oluşturmaya yeterli değildir. Yeni kentler işlevsel soğukkanlılıkları ve “agora” gibi çeşitli diğer aldatmacalarına rağmen şehir sakinlerini pasif bir dinginliğe indirgemeleri yüzünden mekanların hayat bulmasını engellemektedirler.”

Agnès Pitrou, Sosyolog, “Manière de voir — L’urbanisation du monde -Ocak 2011”

“Kendiliğinden gelişmiş mahalleler kırsal ve kentsel dünya ve iki farklı sosyal ve kültürel durum arasında bir geçişi temsil etmektedir. Bu mahallelerin basit bir şekilde kentsel hayata adapte oldukları iddia edilemez, aynı zamanda onu şekillendirmektedirler de.”

Zeynep Aktuna ve Yann Barnet, doktora öğrencileri

Bu bağlam içerisinde, kent surlarına yapışmış bir gecekondu bölgesine dair yeni bir yaklaşım biçimi nasıl geliştirilebilir? Yaşanabilir bir kent için, doğal ve tarımsal çevre ile sistematik bir ilişki biçimi arayan; nesiller arası aktarılan bir toplumsal hayatı arzulayan, kullanıcı katılımını teşvik eden; yapılı çevre için uygun kullanım yoğunluklarını tespit eden; terk edilmiş alanların değerlendirilmesini ve sürdürülebilir şekilde tüketilmesini destekleyen yenilikçi çözümler aramak gerekmektedir. Bu kapsamda, kendiliğinden gelişmiş mahallelerden öğrenecek çok şeyimiz olduğuna inanıyoruz. Burda mesele, mevcut sorunları görmezden gelmek değildir, aksine, uluslararası katılımcılar tarafından sunulacak yeni ve dışsal yaklaşımlardan faydalanmaktır. Önemli olan, sosyal pratiklerin, ekonomik faaliyetlerin ve ikamet biçimlerinin yeni ve sürdürülebilir bir hayat biçimi arayışı içerisinde mevcut durumun kapsamlı bir şekilde değerlendirmesi ve sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma ve iyileştirilmiş yaşam şartları için yenilikçi öneriler aranmasıdır.

Bu doğrultuda çalıştay ortaklarının temel arzusu, bu çalıştay sonrasında elde edilecek sonuç ve önerilerin TOKİ'nin bu mahalle üzerinde gerçekleştireceği çalışmalara doğrudan katkıda bulunmasıdır.

7.1. Çalıştayın temel hedef ve soruları

Ben U Sen'in çevresiyle bütünleşmesi

Mahallenin geleceğine dair üretilecek fikir ve öneriler, hem şehir ölçeğinde hem de kendi coğrafi sınırları içerisinde ele alınacaktır. Mahalle sakinlerinin kentli hakları, hem tarihi kent merkezinin hem de son yıllarda oluşmuş yeni gelişim alanlarının da gelişim potansiyelleriyle birlikte ele alınacaktır. Ben U Sen kentinin Diyarbakır'la bütünleşme sorunu öncelikle, yollarla kurulacak bağlantı, surların geçirgenliği, bölgedeki donatılar, toplu taşıma olanakları, iyileştirilecek ve geliştirilecek kullanım ve aktiviteler gibi açılardan fizikseldir. Bu, aynı zamanda, Ben U Sen sakinlerinin, kente aidiyet duygusu beslemesinin önüne geçerek mahallenin marjinalleşmesine yol açan “manevi” bir sorundur.

Ben U Sen halkını, yetkili birimlerle birleştirecek bir uyum süreci

Her türlü uygulama, öncelikle mahalle üzerinde var olandan hareketle ele alınmalıdır. Mevcut yol ağı, kemikleşmiş yapılar grubu ve zayıf bir drenaj sistemi bulunmaktadır. Toplumsal hayat da benzer şekilde, birleştirici temsil biçimleri ve sosyalleşme mekanlarıyla beraber örgütlenmiştir. Önemli nokta, projenin ve farklı uygulama biçimlerinin zaman içerisinde mahalleli tarafından benimsenip adapte edilerek uygulanmasına el verecek mekanizmalar bulmak ve önermektir.

Kısa döneme karşın uzun erimli faydalar aramak

Mahallenin oldukça merkezi konumu ve vadi üzerinde sunduğu manzara önemli bir arazi fırsatı yaratmaktadır. Bu doğrultuda muhtemel eğilim mahalleyi, üst düzey gelir grubu için değerlendirmek ve bunu da hızlı değer sağlamak amaçlı gerçekleştirmek olabilecektir. Ama aynı soru mevcut nüfusun yerinde muhafaza edildiği ve arazi sahibi edildiği durum için de düşünülmelidir. İnşaat hakkının sağlanması kat artışı ve yeşil/açık alanların işgalini getirerek bir apartkondu gelişim sürecinin önünü açabilecek ve arazi fiyatları açısından ciddi bir spekülasyon yaratarak mahallenin mevcut nüfusunu barındıramayacak bir duruma getirecektir.

Mahallenin sürdürülebilir “metabolizmasını” kuvvetlendirmek ve meşrulaştırmak

Çalıştayın özellikle bu konu üzerinde örnek teşkil edecek ve farklı yerlerde uygulanacak bir model olacağını düşünmekteyiz. Aktarılabilen (*transpoze* edilebilen) aynı zamanda sürdürülebilir olan yaklaşımdır. Önemli olan, öncelikle kendiliğinden gelişmiş bu mahallenin sahip olduğu kentsel, ekonomik ve toplumsal nitelik ve potansiyellerin, salt yıkımı öneren bir yaklaşıma karşı savunulmak üzere saptanarak vurgulanmasıdır. Diğer taraftan, konut üzerine getirilecek formel yanıtlar, arazi düzenlenmesi ve yasallaştırılmasına, inşaat haklarına ve uygun ekonomik sektörlerin yaratılmasına dair strateji ve araçlar belirlenmeksizin etkili olmayacaktır.

7.2. Ekiplerin önerileri

Çalıştay ekiplerinin, mevcut doku üzerinde sunulmak üzere bütüncül bir müdahale stratejisi ve bununla birlikte alan üzerindeki nüfusun, hangi ölçü ve koşullar altında yerinde muhaza edilebileceğine dair fikir üretmeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda, koruma, yıkım ve yenileme uygulamalarının ölçü ve koşullarını da belirlemeleri beklenmektedir. Bunlar iki ayrı soru alanıdır. Aşağıda, ekiplerin üretecekleri öneri ve şemaları yönlendirebilecek kapsamlı ve karışık sıraya göre dizilmiş bir temalar listesi bulunmaktadır. Bu temaların çeşitliliği Les Ateliers'in genel yaklaşımına ışık tutmakta, aynı zamanda da farklı mesleklerden gelecek katılımcı adaylıklarını çeşitlendirmektedir.

Yapıların iyileştirilmesi, kullanımların meşrulaştırılması

Mevcut (ve iyi durumdaki) yapılar için ne tip gelişim senaryoları önerilebilecektir? Kullanıcılara, mülkiyet ve/veya kullanıma dair nasıl bir yasal güvence getirilebilir? Ne tip yasal ve yönetsel araçlar devreye sokulabilir (kira sözleşmesi, arazinin geri satın alımı, kullanım sözleşmeleri vb)? Nüfusu yerinden etmemenin getireceği sonuçlar neler olabilecektir? Yenileme çalışmaları nasıl desteklenebilir? Bu dışarı bir müdahale mi gerektirmektedir yoksa kullanıcılar tarafından gerçekleştirilebilir mi? Ne tip işlevsel finansman ve montaj mekanizmaları olabilir? Yeni yapılar için nasıl tipolojiler önerilebilir? Morfolojik ve coğrafi koşullara, gerçekleştirme bedeline ve yerindeki nüfusun hayat biçimine ayak uydurmak üzere ne tip yapım/yenileme teknikleri geliştirilebilir? Özellikle konutların ısınma ve serinleme ihtiyacına karşılık, kullanıcılar tarafından ne tip ekolojik teknikler üretilebilir?

Erişebilirlik ve mobilite / Bağlantı ve dolaşım

Bugün mahallede araba kullanımı çok yaygın değildir. Bu sürdürülebilir bir durum mudur? Evet ise, nasıl? Aksi halde, olası araba kullanımı artışına karşı nasıl önlem alınmalıdır? Yol sistemini “yasal” konut alanlarıyla bütünleştiren etkili bir bağlantı sistemi nasıl oluşturulabilir? Toplu taşıma hizmeti nasıl geliştirilebilir? Çevre mahallelerle bağlantı nasıl bir yaya sistemi üzerinden kurulabilir?

Kamusal mekan ve donatılar / Sosyal pratikler

Ekipler, mevcut fiziksel mekanın ve kamusal alanların ve iç mekanların nitelikleri üzerinde düşünmeye ve hayat biçimini iyileştirmeye yönelik elemanları belirlemeye teşvik edilmektedir. Bugün, 2-3 aile tarafından ortak kullanılan ve beraberinde kırsal alana özgü bir sosyal etkileşim alanı oluşturan fırınlar mevcuttur. Bunlar, sosyal etkileşim alanı olarak değerli olan kamusal alanlardır. Bu doğrultuda ortak mekanlar başka ne tip kullanım ve işlevleri barındırabilecektir? Mahalle kendi ihtiyaçları açısından çeşitli donanımlara ihtiyaç duymaktadır. Mahalle gelişimine imkan sağlayacak bir programın temel donatı elemanları nelerdir? Bu donatıları nerde konuşlandırmalı ve çevresi ile nasıl bütünleştirmelidir?

Mahallenin kentle bütünleşmesi büyük ölçüde büyükşehir ölçeğinde sahip olacağı donatılardan geçmektedir. Bu donatılar neler olabilir ?

Meslekler ve uygun ekonomik sektörler

Gecekondu nüfusu kırdan kente gelişlerinden bu yana çoğunlukla “kentsel” bir iş bulamamıştır. Yoksulluk ve işsizlik ailelerin dağılmasına yol açmaktadır. Aileler mümkün olduğu ölçüde kırsal hayat bilgisini kullanmaya çalışmaktadır. Ben U Sen mahallesindeki temel ekonomik sektörler de dolayısıyla, çoğunlukla enformel olarak uygulanan mutfak bahçeciliği, hayvancılık ve hayvan kesimi gibi işlerdir. Eğitilmemiş de olsa çeşitli bilgi ve deneyime sahip bu nüfus grubuna önerilebilecek iş grupları neler olabilir? İş imkanı sağlayan ve hane başına düşen gelirin artmasına sağlayacak ekonomik sektörler nasıl yaratılabilir? Kent çeperinde tarım.. Ekolojik inşaat sektörü.. Sürdürülebilir bir pazar ekonomisi için yeni tüketim ve yapılaşma biçimleri üzerine düşünmek. Mahallenin fiziksel yapısı, yeni ekonomik sahalar gelişimini sağlaması açısından nasıl değerlendirilebilir?

Surlarla ilişkiden Dicle Vadisi’ne...

Bugün Diyarbakır surları, kent kimliği açısından henüz en yüksek potansiyelinde değerlendirilememiş önemli bir elemandır. Surlara sırtını dayamış Ben U Sen mahalle sakinleri de bu yakın ilişkiden faydalınıyor gibi gözükmektedir. Belediye, bu tarihi mirası, mahallenin surlara yakın/bitişik olan kısımlarını yıkarak, bir koruma bandıyla değerlendirmeyi planlamaktadır. Bu çözüm, mahallenin diğer mahallelerle entegrasyonunu öngören çözümle uyumlu olabilecek midir? Arazinin bütüncül bir değerlendirmesi için önerilebilecek diğer çözümler nelerdir?

Diğer taraftan, mahallenin coğrafi ve üretken peyzajla kurduğu ilişki de belirlenmeli ve geliştirilmelidir. Dicle Vadisi Ben U Sen’e verimli tarım arazilerini sunmaktadır. Bu doğrultuda sistematik bir kır/kent ilişkisi nasıl oluşturulabilecek ve değerlendirilebilecektir?

İmge, kimlik

Her şeyden önce bu, mahallenin kent içerisindeki zihinsel temsili ile ilgilidir. Bugün Ben U Sen bir gecekondu alanı olarak tanınmakta olmasında rağmen içerdiği biçimler sur içerisindeki tarihi kent dokusundan çok farklılaşmamaktadır. Bu durumda, içinde bulunduğu sosyal dışsallıktan kurtulup kent bütünü içerisinde kendine özgü kimliğini kabul ettirmesi nasıl sağlanabilir? Sınır mahallelerle beraber aidiyet açısından ortak bir birlik yaratılabilir mi? Bu mahalleyi kent bütünüyle uyumlu hale getirmek için nasıl bir vizyon ve projeler geliştirilebilir?

Belediye’nin gözünden Ben u Sen

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’ne göre Ben U Sen mahallesinin temel sorunları:

- Kent duvarları bitişiğindeki alanın işgali yüzünden bu önemli tarihi mirasın etkili şekilde değerlendirilememesi,
- İmar dışı ve yasal olmayan gelişimler,
- Barındırdığı yasal olmayan ekonomik faaliyetler ve
- Zayıf sosyo-ekonomik yapısıdır

Bugün önerilen çözümler ise:

- Yol ve surlar arasında kalan kısmın, surların daha iyi değerlendirilmesi için yıkılması,
- Çökme tehlikesi bulunan yapıların yıkılması,
- Nüfusun mümkün olan en büyük kısmının yerinde muhafaza edilmesi,
- Projelerin, mahalle sakinlerine danışarak gerçekleştirilmesi ve
- Yeni inşaatlarda TOKİ’den destek alınmasıdır.

Çalıştayın işleyişi ve takvim

Çalıştay, iki hafta boyunca, farklı ülke ve meslek dalından, 21 uzman meslek adamını, 7 kişiden oluşan ve her ekipte, biri Diyarbakır Belediyesi'nde çalışmak üzere iki yerel katılımcı bulunacak şekilde üç ayrı çalışma grubu içerisinde bir araya getiren Les Ateliers'in klasik yaklaşımına göre düzenlenecektir.

Çalıştayın ilk günleri konferans ve saha gezilerine ayrılacaktır. Açılış töreni sırasında, yerel otoriteler doğrudan katılımcılara, konuyla ilgili görüş ve beklentilerini sunma olanağı bulacaklardır. Daha sonra yürütücü kurul, ekiplerin dağılımını belirleyerek ilk başta bilgisayarsız gerçekleştirilecek çalışma sürecini başlatmaktadır. Üç gün sonunda gerçekleştirilecek ve çalıştayın en önemli etaplarından birini oluşturan tartışma platformu ile gruplar analiz ve ilk çalışma ve projelerini diğer ekiplere ve, ekip çalışmalarını özgür biçimde değerlendirecek yerel komiteye sunma fırsatı bulacaktır. İkinci hafta, ekipler, çalışmalarını ve finalde uluslararası jüri karşısında yapacakları sunuşlarını bu sefer bilgisayar kullanarak geliştirip sonlandıracaktır.

Yerel aktörlerden, kent gelişimiyle ilgili yetkili kişilerden, Diyarbakır şehri paydaşlarından ve Les Ateliers ağı içerisindeki kişilerden oluşan jüri "dördüncü ekibi" oluşturmaktadır. Jürinin görevi, ekiplerin çalışmalarını derecelendirmek değildir, aksine, her bir projenin yerel yönetimler tarafından kullanıp değerlendirilebilecek en önemli analiz ve proje noktalarını belirleyerek sunmak ve tartışmaya açmaktır. Çalıştay, herhangi bir kazanan söz konusu olmadığı için bir yarışma olarak görülmemelidir. Önemli olan, beraber çalışma ortamında üretilecek ve Ben U Sen mahallesine uygun/uygulanabilir gelişim modelleri önerecek analiz, yeni temsil biçimleri, grafik anlatımlar ve yenileme senaryoları önerebilmektir.

Öngörülen takvim

8 Ekim Cumartesi	Yabancı katılımcıların Diyarbakır'a gelişi. Kent merkezinde gezinti, toplu Hoşgeldiniz yemeği.
9 Ekim Pazar	Konferanslar ve şehir gezisi
10 Ekim Pazartesi	Tematik konferanslar. Açılış töreni.
11 Ekim Salı - 13 Ekim Perşembe	Tematik konferanslar sonrası ekiplerin oluşturulması. Atölye çalışmaları (bilgisayarsız)
14 Ekim Cuma	Yerel aktörlerle tartışma platformu
15 Ekim Cumartesi	Serbest gün. Öneri Hasankeyf ve Mardin gezisi.
16 Ekim Pazar - 18 Ekim Salı	Ekip çalışmaları
19 Ekim Çarşamba	Yazılı çalışmaların teslim edilmesi (8 sayfa A4 + A1 plan) Jüri üyelerinin karşılanması. Hoşgeldiniz yemeği.
20 Ekim Perşembe	Sözlü sunumların tamamlanması ve prova edilmesi Jüri: Saha gezisi ve konferanslar. Yerel komite ve yürütücü kurulla toplantı.
21 Ekim Cuma	Uluslararası jüri. Ekip sunumları, tartışma ve takibinde jürinin kapalı değerlendirmesi. Final gecesinde sonuçların açıklanması ve ödüllerin dağıtılması.
22 Ekim Cumartesi	Sabah, yerel paydaşları jüri ve katılımcılarla bir araya getiren tematik gruplarla çalışma toplantısı. Bölge gezisi. Akşam veya ertesi gün kentten ayrılış.

Katılım için

9 - 23 Ekim tarihlerinde gerçekleştirilecek çalışmaya katılmak için:

Çalıştay, kentsel gelişim ve planlamayla ilgili tüm meslek gruplarına (mimar, sosyolog, coğrafyacı, peyzaj mimarı, ekonomist, sanatçı vb) mensup her yaştan ve milletten meslek adamının katılımına açıktır. Katılımcıların, Fransızca, İngilizce veya Türkçe dillerinden en az ikisine hakim olması beklenmektedir.

Katılımcılar, çalıştay süresince Diyarbakır'da ikamet edecek, ve kendilerine tahsis edilen yerde çalışacaklardır. Konu kapsamını ve ilgili projeleri tanıtmaya yönelik harita ve tematik belgeleri içeren altlık çalışmalar hazırlık aşamasındadır.

Katılımcılara herhangi bir ödeme yapılmayacak olup, yolculuk giderleri (uçak ve vize) ve bireysel odalarda konaklama, yemek, tercümanlık ve saha gezi giderleri ile çalışma süresince gerekli malzemeler karşılanacaktır.

Çalışmaya katılacak 21 katılımcı, yürütücü ekip tarafından, adayların mesleki kapasite ve benzer konular üzerindeki deneyimi, konuya yaklaşım biçimi ve iletişim becerilerine (dil bilgisi, grafik anlatım becerisi) ve motivasyonlarına göre yapılacaktır.

Adaylık için, **26 Haziran 2011**'den önce, diyarbakir@ateliers.org adresine aşağıdaki belgelerin sunulması beklenmektedir:

- www.ateliers.org'dan elde edilebilecek adaylık formunun doldurulması. Dosya ismi: SOYADI_adi
  - Tek sayfalık bir CV. Dosya adı : SOYADI_adi_CV
  - Katılmaktaki niyet ve konu üzerinde uzmanlık ve deneyim alanlarınızı anlatan bir-iki sayfalık metin. Dosya adı : SOYADI_adi_Note
- Sonuçlar Temmuz ortasında duyurulacaktır.

Çalıştay yürütücüleri (pilotlar): Marie-Marie Pénicaud, Marc Errera (Zeynep Aktuna'nın desteğiyle)
Asistanlar: Albin Lazare ve Zeynep Akıncı
Raportör (Les Ateliers): Nicolas Détrie, Bertrand Warnier
Raportör (Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi) : Murat Alökmen, Murat Eminoğlu, Ebru Ökmen
Raportör (Rennes Belediyesi): Olivier Schoentjes, Sophie Bataille, Marie Guyard
Raportör (Fransa Kalkınma Bankası): Jérémie Daussin-Charpantier, David Willcomme, Mara Yagan

www.ateliers.org